

УДК 378.1

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-2\(22\)-269-282](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-2(22)-269-282)

Горошкіна Олена Миколаївна доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання української мови та літератури, Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-0378-888X>

Горошкін Ігор Олександрович кандидат педагогічних наук, завідувач відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-2694-458X>

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЗМІШАНОМУ НАВЧАННІ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Анотація. Статтю присвячено теоретичному обґрунтуванню й аналізу особливостей індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у змішаному навчанні на засадах компетентнісного підходу. Актуалізовано проблему індивідуалізації освітнього процесу в умовах трансформації вищої освіти, цифровізації й поширення змішаного навчання. З'ясовано сутність понять «навчально-пізнавальна діяльність», «індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності», «змішане навчання» в контексті компетентнісної освітньої парадигми. Обґрунтовано можливості змішаного навчання як ефективного середовища для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти, формування загальних і професійних компетентностей.

Виокремлено педагогічні умови ефективної реалізації компетентнісного підходу до індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у змішаному навчанні, серед яких: готовність викладачів до використання цифрових інструментів, мотиваційна підтримка студентів, тьюторський супровід, систематичне застосування практико орієнтованих і проблемно-пошукових завдань. Схарактеризовано проблемно-пошукові методи, що ґрунтуються на моделюванні в освітньому процесі проблемних ситуацій, які потребують самостійного аналізу й пошуку шляхів розв'язання; ігрові методи, що базуються на моделюванні реальних або професійних ситуацій, у яких студенти виконують певні ролі, взаємодіють між собою, розв'язують проблемні завдання, ухвалюють рішення й оцінюють результати; метод проєктів, спрямований на залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності, спрямованої на розв'язання професійно спрямованих завдань.

Доведено, що індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності в умовах змішаного навчання сприяє підвищенню якості освітнього процесу,

розвитку критичного й креативного мислення студентів, формуванню їхньої суб'єктної позиції, навчальної автономії та готовності до професійної самореалізації.

Ключові слова: компетентнісний підхід, індивідуалізація, навчально-пізнавальна діяльність, індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності, змішане навчання, ігрові методи, гейміфікація, здобувачі вищої освіти.

Goroshkina Olena Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Ukrainian Language and Literature Teaching, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-0378-888X>

Goroshkin Igor Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Department of Foreign Language Teaching, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-2694-458X>

INDIVIDUALIZATION OF STUDENTS' LEARNING AND COGNITIVE ACTIVITY IN BLENDED LEARNING BASED ON THE COMPETENCY-BASED APPROACH

Abstract. The article is devoted to the theoretical substantiation and analysis of the features of individualization of students' learning and cognitive activity in blended learning based on the competency-based approach. The relevance of the problem of individualizing the educational process under the conditions of higher education transformation, digitalization, and the widespread implementation of blended learning is emphasized. The essence of the concepts "learning and cognitive activity," "individualization of learning and cognitive activity," and "blended learning" is clarified within the context of the competency-based educational paradigm. The potential of blended learning as an effective environment for implementing individual educational trajectories of higher education students and for developing general and professional competencies is substantiated.

Pedagogical conditions for the effective implementation of the competency-based approach to the individualization of students' learning and cognitive activity in blended learning are identified, including teachers' readiness to use digital tools, motivational support for students, tutoring support, and the systematic use of practice-oriented and problem-based tasks. Problem-based methods grounded in modeling problem situations in the educational process that require independent analysis and the search for solutions are characterized; game-based methods based on modeling real or professional situations in which students perform specific roles, interact with one another, solve problem tasks, make decisions, and evaluate results;

as well as the project method aimed at engaging students in independent cognitive activity focused on solving professionally oriented tasks.

It is proved that the individualization of learning and cognitive activity in the context of blended learning contributes to improving the quality of the educational process, developing students' critical and creative thinking, forming their subjectivity, learning autonomy, and readiness for professional self-realization.

Keywords: competency-based approach, individualization, learning and cognitive activity, individualization of learning and cognitive activity, blended learning, game-based methods, gamification, higher education students.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти в умовах інформатизації в усіх його галузях, глобалізації, утвердження тенденцій відкритого суспільства зазнає динамічних змін і трансформацій. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів як важливого чинника формування в них загальних і професійних компетентностей. Компетентнісний підхід, що орієнтує освітній процес на здатність здобувачів вищої освіти ефективно застосовувати знання, уміння й досвід у реальних і професійно значущих ситуаціях, зумовлює перехід від накопичення знань до розвитку інтегрованих результатів навчання. Перехід від знаннєвої парадигми до компетентнісної зумовлює необхідність переосмислення традиційних форм і методів організації навчання в закладах вищої освіти, зокрема щодо посилення суб'єктної позиції студента, диференціації освітніх завдань і розширення можливостей вибору індивідуальних освітніх траєкторій. У цьому контексті індивідуалізацію навчально-пізнавальної діяльності розглядаємо як ключовий механізм реалізації компетентнісного підходу, що забезпечує узгодження освітніх цілей, змісту і результатів навчання з індивідуальними можливостями й потребами студентів. Зазначимо, що швидке поширення змішаного навчання, яке поєднує аудиторний і дистанційний формати, розширює можливості для реалізації компетентнісного підходу, насамперед шляхом варіативності форм роботи, використання цифрових освітніх ресурсів і створення умов для самостійної й практико орієнтованої діяльності студентів. Однак на практиці не завжди реалізація компетентнісного підходу до індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів має системний характер, що актуалізує пошук ефективних педагогічних рішень, спрямованих на розв'язання означеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у контексті модернізації освітнього процесу досліджують С. Алексєєва, Н. Арістова, О. Барановська, Л. Калініна, О. Малихін, Р. Попов, О. Топузов, Л. Шевчук, Л. Шелестова та ін.

Реалізації особистісно орієнтованого підходу в освітньому процесі закладів вищої освіти присвячено праці І. Богданової, О. Демчука, О. Заболотської, В. Єремєєва та ін. Різні аспекти впровадження цифрових технологій відображено в дослідженні закордонних (Abad Segura, S. Ahmad, S. Umirzakova, G. Mujtaba та ін.) та українських авторів (В. Биков, І. Воротникова, О. Жукова, А. Комишан, В. Кухаренко, В. Мірошніченко, Н. Листопад, Т. Паска, О. Пришляк та ін.). Особливої актуальності означена проблема набуває в умовах змішаного навчання, що, поєднуючи переваги традиційного й онлайн-навчання, відкриває значні можливості для організації гнучкого, персоналізованого, технологічно забезпеченого освітнього процесу. Принципи й переваги змішаного навчання визначили Д. Васильєва, Т. Годованюк, А. Квятковська, В. Кухаренко, Л. Новицька, В. Павлова, О. Попадич та інші науковці. Особливості впровадження компетентнісного підходу в освітній процес вищої школи докладно схарактеризовано в працях О. Друганової, В. Желанової, Л. Іваненко, О. Котенко, Т. Лутаєвої та ін. дослідників.

Мета статті полягає в обґрунтуванні й аналізові особливостей індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів в процесі змішаного навчання на засадах компетентнісного підходу, а також у визначенні ефективних умов, методів і засобів реалізації її для підвищення якості освітнього процесу й сформованості загальних і професійних компетентностей здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в системі вищої освіти, зумовлюють переосмислення підходів до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Вивчення праць із проблеми дослідження (С. Алексєєва, Н. Арістова, О. Барановська, О. Демчук, О. Малихін, Р. Попов, О. Топузов, Л. Шелестова та ін.) засвідчило, що навчально-пізнавальну діяльність науковці здебільшого визначають як цілеспрямований, організований і мотивований процес засвоєння знань, формування вмінь і компетентностей, у якому студент є активним суб'єктом пізнання. Така діяльність складається з інтелектуальних, мотиваційних, емоційно-вольових і практичних дій, спрямованих на розуміння, перетворення й застосування навчальної інформації [9].

В умовах запровадження воєнного стану в Україні, динамічного поширення дистанційних технологій особливої актуальності набуває реалізація змішаного навчання, що поєднує традиційні аудиторні заняття й онлайн-навчання. Це зумовлює посилення уваги до індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів для максимального забезпечення їхніх потреб, пізнавальних можливостей і професійного становлення. Нам імponує наукова позиція О. Малихіна, що освітній процес у закладах вищої освіти має сприяти розвитку своєрідності та неповторності кожного студента за

2(22)
2026

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

ISSN 3041-1572 Online

врахування його індивідуальних особливостей, розкриття можливостей його особистісного й професійного становлення [3]. Означена позиція відповідає вимогам змішаного навчання, у межах якого цифрові й інтерактивні технології є потужним засобом індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. На думку Л. Новицької, «однією з ключових відмінностей змішаного навчання від традиційної освітньої системи є активне застосування інтерактивних технологій для отримання знань і доступу до навчальних матеріалів. Це означає, що технології стають не лише допоміжним засобом, а й повноцінним інструментом» [6, с. 4]. Активне використання інтерактивних технологій у змішаному навчанні створює сприятливі умови для індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, адже мультимедійні ресурси, різноманітні електронні курси, освітні цифрові платформи забезпечують урахування індивідуальних освітніх потреб, рівнів підготовки й пізнавальних інтересів студентів, а також реалізацію диференційованого підходу до організації самостійної роботи, дослідницької діяльності. Дослідники проблеми зазначають, що «змішане навчання дозволяє забезпечити гнучкість та адаптивність у освітньому процесі, а також підвищити доступність освіти для різних категорій здобувачів, у тому числі для тих, хто опинився у складних життєвих обставинах через війну» [8] Крім того, застосування цифрових інструментів у межах змішаного навчання сприяє реалізації компетентнісного підходу, оскільки дає змогу організувати різні види діяльності здобувачів освіти, моделювати професійно орієнтовані ситуації, що сприяє формуванню загальних і професійних компетентностей..

Індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності студентів у змішаному навчанні ґрунтується на поєднанні традиційних і нових форм організації освітнього процесу з орієнтуванням на досягнення визначених компетентнісних результатів. За таких умов індивідуалізація стає не тільки інструментом, що забезпечує врахування індивідуальних особливостей студентів, а й засобом реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті. Важливою особливістю індивідуалізації в умовах змішаного навчання є можливість реалізації власної освітньої траєкторії кожним студентом, що передбачає можливість вибору оптимальних способів, форм, темпів опанування навчального матеріалу, а також вибір завдань для самостійного виконання.

Однією з особливостей є поєднання різних форм навчання: традиційні лекції, семінарські, лабораторні заняття спрямовані здебільшого на обговорення проблемних питань, формування в студентів низки визначених освітніми документами компетентностей. Дистанційні форми навчання, своєю чергою, забезпечують умови для самостійного опрацювання студентами навчальної інформації, здійснення самоконтролю, удосконалення рефлексійних

умінь. Як переконує практика, індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності в умовах реалізації компетентнісного підходу здебільшого відбувається шляхом використання компетентнісно орієнтованих завдань.

Суттєвою умовою індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів в умовах змішаного навчання є тьюторський супровід, що забезпечує ефективну взаємодію між викладачами і студентами й реалізується насамперед через оперативний зворотний зв'язок, індивідуальні онлайн-зустрічі, консультації, застосування аналітики результатів виконання завдань для визначення прогалин у знаннях студентів.

Означені особливості забезпечують ефективну реалізацію компетентнісного підходу і сприяє підвищенню якості навчально-пізнавальної діяльності студентів у змішаному навчанні.

У контексті дослідження необхідно було визначити педагогічні умови ефективної реалізації компетентнісного підходу до індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. О. Сагач визначає педагогічні умови як «елементи системи, на яких будується педагогічний процес та які забезпечують досягнення конкретної мети» [7]. Аналіз і синтез наукових студій із порушеної проблеми (К. Балабанова, В. Демченко, Є. Ємельянова, О. Локшина, О. Малихін, Т. Сорочан та ін.), експертне опитування 32 викладачів закладів вищої освіти, з яких 9 докторів і кандидатів наук, професорів, 16 кандидатів наук, доцентів, 7 викладачів без наукового ступеня; ранжування їхніх відповідей уможливили виокремлення таких педагогічних умов:

- готовність педагогів до реалізації компетентнісного підходу в умовах дистанційного навчання, що передбачає сформованість умінь проектувати індивідуалізовані освітні траєкторії студентів, застосовувати інтерактивні технології, цифрові інструменти;

- мотиваційна підтримка студентів, спрямована на формування в них стійкої мотивації до навчання, формування ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, розвиток пізнавального інтересу, самостійності й відповідальності за результати власного навчання;

- забезпечення оперативного зворотного зв'язку й тьюторського супроводу для підтримки навчальної й дослідницької активностей студентів;

- систематичне використання в освітньому процесі практико орієнтованих завдань, спрямованих на формування загальних і професійних компетентностей через застосування здобутих знань у реальних або змодельованих професійних ситуаціях.

Окреслені педагогічні умови забезпечують підґрунтя для ефективною реалізації компетентнісного підходу в змішаному навчанні, сприяють підвищенню результативності індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

2(22)
2026

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

ISSN 3041-1572 Online

«Викладач повинен бути ознайомленим із сучасними цифровими інструментами і платформами для навчання, такими як відеоконференції, онлайн-платформи для навчання, інтерактивні вправи тощо; важливо мати вміння ефективно комунікувати зі здобувачами як у віртуальному, так і в реальному середовищі, створюючи стимулювальний і дружній освітній процес; викладач повинен бути гнучким і відкритим до нових підходів та методів навчання, а також вміти адаптувати свій підхід до потреб і рівня знань здобувачів освіти», – зазначають І. Самойленко, О. Попадич, Б. Попадич [8, с. 60]. Готовність педагогів до застосування цифрових інструментів, гнучкість і здатність ураховувати індивідуальні особливості студентів створюють підґрунтя для використання методів навчання, які активізують пізнавальну діяльність здобувачів освіти й забезпечують індивідуалізацію навчання, з-поміж яких особливе місце посідають проблемно-пошукові методи, орієнтовані на моделювання в освітньому процесі ситуацій інтелектуального ускладнення, що спонукають студентів до активного пошуку, аналізу й ухвалення рішень, оцінювання ефективності їх. З огляду на це проблемність усе частіше називають ключовою ознакою сучасної освіти.

У дослідженнях міжнародного експерта в галузі творчого мислення і креативності М. Міхалка наведено цінні рекомендації щодо роботи з проблемою. На думку дослідника, складання списку проблем – це спосіб здійснити оцінювання їх (проблем) й ухвалення рішення, за які з них варто взятися й розв'язати, адже список «перетворює набір інформації в низку компонентів, які можна конструювати, перевіряти й досліджувати» [4, с. 42].

На думку М. Міхалка, прийняти виклик – «означає взяти на себе відповідальність за вироблення ідей з метою розв'язання проблем». Корисним дослідник вважає формулювання й запис проблеми, яку треба розв'язати, у формі конкретного запитання, з використанням фрази «У який спосіб я зміг би.../ змогла би...» на початку формулювання завдання. Цей прийом відомий як «запрошувальна основа» й допомагає утримати від однобічного формулювання проблеми. Простий спосіб отримати різні формулювання завдання – це використати синоніми або дібрати влучніші ключові слова. Перший крок полягає в тому, щоб уважно вивчити конкретне формулювання завдання й визначити в ньому ключові слова [4, с.46-48].

Ми вважаємо ці рекомендації методично доцільними для організації проблемно-пошукового навчання, оскільки в процесі складання списку проблем студенти навчаються виокремлювати суттєве, визначати пріоритетність проблем, прогнозувати шляхи їх розв'язання, передбачати можливі наслідки. Це створює умови для індивідуалізації навчання, оскільки здобувачі освіти визначають і ранжують проблеми відповідно до власних пізнавальних інтересів, рівня підготовки, навчального і життєвого досвіду. Застосування

цифрових інструментів розширяє можливості візуалізації, групування й колективного обговорення проблем, що сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку в них критичного мислення, креативності, самостійності, що виявляється в пошукові шляхів розв'язання проблем.

Індивідуалізація реалізується насамперед через різний рівень складності проблемних завдань, можливість вибору способів розв'язання й залучення особистого досвіду студентів. Проблемно-пошукові методи стимулюють пізнавальну активність і розвиток критичного мислення студентів. Наприклад, студентам філологічних спеціальностей можна запропонувати фрагменти учнівських творчих робіт, медіатекстів із мовними й мовленнєвими помилками. Здобувачі мають знайти помилки, з'ясувати причини виникнення їх, запропонувати варіанти редагування й удосконалення текстів. Більш складний варіант полягатиме в тому, що студентам пропонують тексти з орфограмами й пунктограмами, які допускають варіативність. Завдання полягає в тому, щоб правильно записати слова, розставити розділові знаки, обґрунтувати доцільність уживання їх, сформулювати правила. Студентам-філологам доцільно також пропонувати завдання, що спонукають до аналізу текстів різної жанрово-стильової належності, усвідомленої роботи з інформацією, мовної рефлексії. Загалом освітній процес має бути зорієнтованим не на поверхове засвоєння інформації, а на осмислену роботу з текстами, що передбачає аналіз логіки викладу, герменевтичний аналіз, установлення смислових зв'язків, зіставлення й аналіз позицій, формулювання висновків.

Використання цифрових інструментів значною мірою розширює можливості проблемно-пошукових методів, оскільки забезпечує швидкий доступ до різноманітних джерел інформації, платформ для спільного обговорення здобутих результатів. Водночас зазначимо, що індивідуалізація навчання реалізується через варіативність проблемних завдань, можливість вибору способів розв'язання їх, темпу роботи, форм презентації результатів. У результаті студенти залучаються до активної пізнавальної діяльності.

Значні можливості для реалізації проблемно-пошукових методів та індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності відкриває змішане навчання, що поєднує переваги аудиторної і дистанційної форм організації освітнього процесу. Такий формат дає змогу раціонально розподіляти навчальний матеріал між очною взаємодією і самостійною роботою в онлайн-режимі, забезпечуючи варіативність і персоналізацію навчання.

У процесі змішаного навчання проблемні завдання можуть бути запропоновані в цифровому середовищі у вигляді професійно спрямованих відеоситуацій, кейсів, що передбачають розв'язання проблеми; проблемних запитань, інтерактивних матеріалів для самостійного опрацювання. Під час аудиторних занять відбувається колективне обговорення, аналіз альтернативних підходів,

2(22)
2026

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

ISSN 3041-1572 Online

вибір і аргументація рішень, рефлексія, що сприяє глибшому осмисленню навчальної інформації, активізації пізнавальної діяльності студентів. Змішане навчання створює сприятливі умови для індивідуалізації завдяки можливості вибору послідовності, темпу виконання завдань тощо. Викладачі за допомогою різноманітних можливостей цифрових платформ можуть відстежувати поступ студентів, коригувати їхні навчальні стратегії.

Як уже зазначалося, проблемно-пошукові методи ґрунтуються на моделюванні в освітньому процесі проблемних ситуацій, що потребують самостійного аналізу й пошуку шляхів розв'язання.

Важливим чинником індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі змішаного навчання є використання ігрових методів, зокрема елементів гейміфікації, рольових, симуляційних ігор. Різні аспекти теорії ігрової діяльності розробляли філософи Х.-Г. Гадамер, Й. Гейзінга, Г. Спенсер, М. Хайдеггер та ін., педагоги й психологи – А. Кочеткова, Ж. Піаже, О. Пометун, Л. Сергієнко, О. Хоменко та ін., що уможливило визначення дидактичного потенціалу гри в освітньому процесі.

В умовах компетентнісного підходу функції, роль ігрових методів досліджують В. Войтко, О. Коваленко, Є. Паламарчук, Д. Роботько, С. Сорока, С. Толочко та інші науковці. Їх називають ефективним засобом формування в студентів загальних і професійних компетентностей, розвитку критичного мислення, комунікативних умінь, креативності, здатності до ухвалення рішень, а також відповідальності за результати діяльності. «Відомі методи гейміфікації передбачають охоплення різних аспектів навчання процесами геймінгу для позитивного впливу на мотивацію та результати навчання студентів», - переконливо доводять О. Коваленко, Є. Паламарчук [5, с.4].

Ігрові методи базовані на моделюванні реальних або професійних ситуацій, у яких студенти виконують певні ролі, взаємодіють між собою, розв'язують проблемні завдання, ухвалюють рішення й оцінюють результати. Така діяльність спрямована на активізацію пізнавальної діяльності, підвищенню мотивації до навчання. Крім того, ігрові методи створюють сприятливі умови для індивідуалізації навчання, оскільки передбачають вибір ролей, варіативність рівнів складності завдань, темпу виконання їх, способів досягнення результату. Так у процесі рольових ігор студенти можуть виконувати різноманітні ролі (представників професії, експертів, консультантів, аналітиків тощо), які дають змогу врахувати їхні індивідуальні особливості, професійні інтереси. Під час моделювання профільно спрямованих ситуацій кожен учасник гри набуває власного досвіду. Наприклад, рольова гра «Урок української / іноземної мови», під час якої студенти виконують ролі вчителя, учнів із різним рівнем підготовки, методиста, експертів. Підготовчий етап (розроблення конспекту уроку, добір цифрових ресурсів) студенти проходять самостійно, програвання сценарію відбувається під час аудиторного заняття.

У професійній підготовці майбутніх учителів ефективним є застосування дидактичних ігор методичного спрямування, наприклад, «експертиза підручника / посібника», «Розробник системи вправ», «Розробник освітнього контенту» тощо. У процесі цих ігор здобувачі освіти аналізують навчальні видання, визначають їх переваги, відповідність вимогам Державного стандарту базової середньої освіти, компетентнісним результатам, пропонують шляхи вдосконалення. Індивідуалізація відбувається насамперед через вибір ролей, аспектів аналізу тощо.

У змішаному навчанні ігрові методи ефективно застосовують і під час традиційного аудиторного навчання, і під час дистанційного, тобто в цифровому середовищі. Можливості освітніх сервісів, онлайн-платформ, інтерактивних тренажерів дозволяють адаптувати завдання до індивідуальних особливостей студентів, забезпечити оперативний зворотний зв'язок, здійснювати моніторинг їхнього поступу. Елементи гейміфікації (бали, рейтинги, бейджі) підсилюють внутрішню мотивацію до навчання.

Попри безпрецедентний вплив цифрових технологій, штучного інтелекту на освітній процес, визначальна роль у формуванні особистості, загальних і професійних компетентностей студентів належить викладачеві. Жодна технологія не може замінити живу інтелектуальну взаємодію, під час якої відбувається формування культури мислення, мовлення студентів. Сьогодні викладач є не тільки носієм знань, а наставником у процесі організації самостійної роботи, роботи з інформацією, медіатором між студентом і текстом. В умовах безпосереднього спілкування – спільного аналізу тексту, аргументованого обміну позиціями, дискусії – відбувається формування тих когнітивно-комунікативних умінь, які неможливо алгоритмізувати або відтворити в повному обсязі засобами цифрових технологій.

Змішане навчання, попри його технологічність, не зменшує, а, навпаки, підсилює роль педагогічної взаємодії. Аудиторні заняття стають простором інтелектуальної взаємодії, уточнення смислів і рефлексії, цифрові інструменти розширюють доступ до ресурсів, підтримують самостійну роботу студентів, забезпечують індивідуалізацію через вибір темпу, способів опрацювання матеріалу. Для філологічної освіти принципово важливо зберегти баланс між застосуванням технологій і живим педагогічним спілкуванням, адже вплив особистості викладача, його мовна культура, стиль мислення, здатність ставити проблемні запитання підвищують ефективність освітнього процесу.

Особливу роль відводимо методу проєктів, який забезпечує залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності, спрямованої на розв'язання професійно спрямованих завдань. Індивідуалізацію забезпечує вибір теми проєкту, що відповідає інтересам і запитам студентів, визначенню індиві-

2(22)
2026

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

ISSN 3041-1572 Online

дуальної ролі кожного з них у командній роботі, а також різний рівень складності завдань проекту.

Важко переоцінити роль проектів у процесі професійної підготовки студентів-філологів, оскільки дає змогу інтегрувати здобуті знання з практичними видами діяльності, наближеним до майбутніх професійних ситуацій. Проектна діяльність спонукає студентів до роботи з текстами різної жанрово-стильової належності, медіатекстами, аналізу мовних явищ, інтерпретації художніх текстів, створення власних, розроблення методичних матеріалів. Наприклад, проект «Методичний конструктор уроку» передбачає розроблення фрагмента чи уроку з використанням ігрових і цифрових технологій, уроку для дистанційного навчання. Студенти можуть обрати клас, тему, тип уроку, дидактичні інструменти. Як бачимо, індивідуалізація виявляється у варіативності виконання проектних завдань, форм представлення результатів.

Проект «Вибір підручника» передбачає ознайомлення із рукописами поданих на конкурс підручників, комплексний аналіз їх щодо дотримання дидактичних, методичних, мовно-стилістичних вимог, а також вибір одного з рукописів із подальшим аргументуванням свого рішення. У процесі виконання проекту студенти аналізують структуру підручників, логіку подання навчального матеріалу, відповідність змісту навчальної книжки чинним модельним програмам, компетентнісним результатам навчання, наукову коректність, доступність викладу, відповідність нормам сучасної української літературної мови, художнє оформлення. Студенти можуть зосереджуватися на тих аспектах, що найбільше відповідають їхнім інтересам і рівню підготовки. Підсумком такої роботи може бути експертний висновок, рецензія, мультимедійна презентація обраного варіанта рукопису. У процесі змішаного навчання значну частину аналітичної роботи студенти виконують самостійно, ознайомлюючися з рукописами в онлайн-середовищі, а під час аудиторних занять або онлайн-зустрічей відбувається обговорення результатів, аналіз позицій, аргументація вибору.

Проект «Перекладацький кейс» передбачає роботу з автентичними іншомовними текстами, переклад їх українською мовою, аналіз лексичних, граматичних, стильових і культурних відповідників, вибір мовних одиниць, обґрунтування перекладацьких рішень. Особливої уваги потребує збереження смислової точності, комунікативного наміру автора, функційного стилю оригіналу.

Проектна діяльність під час змішаного навчання поєднує аудиторну і дистанційну взаємодію: підготовчий етап (планування проекту, вибір джерел, підготовка й удосконалення матеріалів) може відбуватися самостійно в дистанційному режимі, а обговорення результатів, захист проектів, експертне

оцінювання здійснюються під час аудиторних занять або онлайн-зустрічей. Це сприяє розвитку вмінь працювати самостійно, співпрацювати з іншими, презентувати результати власної діяльності, а також формуванню відповідальності за її результати.

Як переконують спостереження за освітнім процесом, сьогодні в складі різноманітних методів усе частіше виокремлюють низку психологічних прийомів (обговорення конфліктів, тренування емпатії, саморозуміння, творчі, ігрові тощо). В умовах компетентнісної освітньої парадигми метод навчання може бути і шляхом, і способом засвоєння змісту навчання, важливого для розвитку соціального, комунікативного досвіду, формування в здобувачів освіти ставлень і цінностей, тобто інструментом формування загальних і професійних компетентностей. За умови методично правильного включення психологічних прийомів до структури певного методу, кожен із них стає засобом розвитку особистості, способом її самоусвідомлення, самовизначення й самореалізації.

Водночас ефективність застосування таких прийомів значною мірою залежить від професійної готовності педагога, його психологічної культури і вміння створювати комфортне розвивальне середовище. Психологічні прийоми не можуть існувати ізольовано або формально, тільки їх інтеграція із традиційними методами забезпечує цілісність освітнього процесу, його гуманістичну спрямованість. У цьому контексті важливою є індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності, що передбачає врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхніх інтересів, потреб, рівня підготовки, темпу засвоєння навчального матеріалу, особливостей мислення. Використання психологічних прийомів у складі традиційних методів навчання забезпечує умови для реалізації особистісного потенціалу студентів, забезпечує суб'єкту позицію їх і підвищує відповідальність за власні результати, а також формування позитивної мотивації до навчання, розвитку здатності до самоорганізації, саморефлексії, усвідомленого вибору освітніх стратегій.

Висновки.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що індивідуалізація навчально-пізнавальної діяльності студентів у змішаному навчанні є потужним чинником реалізації компетентнісного підходу у вищій школі, оскільки забезпечує узгодження цілей і завдань, змісту, методів, прийомів і результатів навчання з індивідуальними потребами студентів, їхніми можливостями і професійними інтересами.

З'ясовано, що змішане навчання, поєднуючи аудиторні й дистанційні форми організації освітнього процесу, створює сприятливі умови для побудови індивідуальних освітніх траєкторій, реалізації диференційованих і компетентнісно орієнтованих завдань, розвитку самостійності, відповідаль-

ності й рефлексійних умінь студентів. Важливу роль у цьому процесі відіграють проблемно-пошукові, ігрові методи, метод проєктів, використання цифрових інструментів та інтерактивних освітніх платформ, а також тьюторський супровід і системний зворотний зв'язок.

Обґрунтовані педагогічні умови ефективної індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у змішаному навчанні забезпечують підвищення мотивації до навчання, активізацію пізнавальної діяльності, формування загальних і професійних компетентностей, готовність до застосування здобутих знань у реальних і змодельованих професійних ситуаціях.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні й експериментальній перевірці моделей індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів.

Література:

- 1 Вишківська В. Б., Чемерис О. А., Прус А. В., Кулик І. В. Змішане навчання як інноваційний чинник модернізації освітнього процесу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. Випуск 83. С. 131–135.
2. Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія та практика : кол. монографія / за заг. ред. О.А. Жукової, А.І. Комишана. Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2021. 264 с. DOI: <https://doi.org/10.26565/9789662856729>
3. Малихін О. Індивідуалізація професійно орієнтованого навчання та самонавчання іноземних мов у вищій педагогічній школі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 2011. № 1.
4. Міхалко, М. *21 спосіб мислити креативно*. Пер. з англ. Т. Бойка. 2019. 400.
5. Моделі гейміфікації в системах управління навчанням : монографія / О. О. Коваленко, Є. А. Паламарчук. Вінниця : ВНТУ, 2023. 85 с.
6. Новицька Л. Змішане навчання у вищих навчальних закладах в умовах воєнного стану. *Академічні студії*. 2025. № 40. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14998327>
7. Сагач О. М. Організаційно-педагогічні умови неперервного професійного зростання майбутнього вчителя. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2019. № 4 (160). 202–206. DOI: 10.5281/zenodo.3614670
8. Самойленко І, Попадич О., Попадич Б. Змішане навчання: інноваційний підхід до освітнього процесу в умовах цифрової трансформації. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. *Педагогічні науки*. 2024. Випуск 1 (60). С.57–61.
9. Теорія і практика індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти / [авт. кол.: О. М. Топузов, О. В. Малихін, Н. О. Арістова, С. В. Алексєєва, Р. А. Попов, О. В. Барановська, Л. В. Шелестова]; за наук. ред. д. пед. н., проф. О. В. Малихіна. [Електронне видання]. Київ : Видавничий дім «Освіта». 2024. 1099 с.

References:

1. Vyshkivska, V. B., Chemerys, O. A., Prus, A. V., & Kulyk, I. V. (2022). Zmishane navchannia yak innovatsiinyi chynnyk modernizatsii osvitnoho protsesu [Blended learning as an innovative factor in the modernization of the educational process]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 83, 131–135 [in Ukrainian].

2. Zhukova, O. A., & Komyshan, A. I. (Eds.). (2021). *Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii shkoli: teoriia ta praktyka* [Competency-based approach in higher education: theory and practice]: kolektyvna monohrafiia. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet imeni V. N. Karazina. <https://doi.org/10.26565/9789662856729> [in Ukrainian].

3. Malykhin, O. (2011). Indyvidualizatsiia profesiino oriantovanoho navchannia ta samo-navchannia inozemnykh mov u vyshchii pedahohichnii shkoli [Individualization of professionally oriented foreign language learning and self-learning in higher pedagogical education]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 1 [in Ukrainian].

4. Mikhalko, M. (2019). *21 sposib myslyty kreatyvno* [21 ways to think creatively] (T. Boiko, Trans.). 400 p. [in Ukrainian].

5. Kovalenko, O. O., & Palamarchuk, Ye. A. (2023). *Modeli heimifikatsii v systemakh upravlinnia navchanniam* [Models of gamification in learning management systems]: monohrafiia. Vinnytsia: VNTU [in Ukrainian].

6. Novytska, L. (2025). Zmishane navchannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh v umovakh voiennoho stanu [Blended learning in higher education institutions under martial law]. *Akademichni studii*, 40. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14998327> [in Ukrainian].

7. Sahach, O. M. (2019). Orhanizatsiino-pedahohichni umovy neperervnoho profesiinoho zrostannia maibutnoho vchytelia [Organizational and pedagogical conditions of continuous professional development of a future teacher]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T. H. Shevchenka*, 4(160), 202–206. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3614670> [in Ukrainian].

8. Samoilenko, I., Popadych, O., & Popadych, B. (2024). Zmishane navchannia: innovatsiinyi pidkhid do osvithnoho protsesu v umovakh tsyfrovoy transformatsii [Blended learning: an innovative approach to the educational process in the context of digital transformation]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Pedahohichni nauky*, 1(60), 57–61 [in Ukrainian].

9. Topuzov, O. M., Malykhin, O. V., Aristova, N. O., Alieksieieva, S. V., Popov, R. A., Baranovska, O. V., & Shelestova, L. V. (2024). *Teoriia i praktyka indyvidualizatsii navchannia v umovakh zmishanoi formy orhanizatsii osvithnoho protsesu v zakladakh zahalnoi serednoi osvity* [Theory and practice of individualized learning in the context of blended organization of the educational process in general secondary education institutions]. Kyiv: Vydavnychiy dim "Osvita" [in Ukrainian].